

HET MERKWAARDIGE LEVEN VAN LOUIS HENDERICKX, LANDBOUWER TE RUMST

De familie Henderickx

Ludovicus (Louis) Henderickx werd geboren te Heist-op-den-Berg op zaterdag 5 juni 1880. Zijn ouders waren Franciscus Henderickx (Heist-op-den-Berg, 20 november 1829 – Hallaar, 2 januari 1905) en Theresia Kempenaerts (Heist-op-den-Berg, 19 juli 1835 - Hallaar, 17 november 1905). De ouders huwden op 2 november 1870 te Heist-op-den-Berg, toen hij 40 en zij 35 jaar oud waren, en verhuisden in 1893 naar Hallaar. Vader was landbouwer.

Louis was de jongste van 5 kinderen, hij had 2 zussen en 2 broers. We weten dat hij op donderdag 18 augustus 1904 te Heist huwde met Mathilde Thys (1), aldaar geboren op 6 september 1879. Zij verhuisden op zaterdag 7 maart 1914 naar Rumst. Jacob C.B. Jordens was toen, van 1904 tot 1918, burgemeester van Rumst. Op 28 juli 1914 begon Wereldoorlog I.

*Louis Henderickx met zijn vrouw Mathilde en één van de oudste kinderen
(Foto van Ed. Monu & Fr. Ginckels in Heist-op-den-Berg)*

Henderickx kwam met zijn vrouw Mathilde uit Heist-op-den-Berg naar Rumst met have en goed. In concreto betekende dat, buiten de materiële zaken in hun bezit, ook met hun 6 kinderen die allen in Hallaar geboren werden. Het gaat dan om:

1. Joseph (Jef), geboren te Hallaar (2) op 20 januari 1905, gehuwd met Irma Van den Bosch, stierf als weduwnaar te Duffel op 29 november 1981
2. Frans (Sus), geboren te Hallaar op 24 januari 1907, gehuwd met Felicia Yvonne Van der Auwera, overleden te Duffel op 19 maart 1971
3. Jan, geboren te Hallaar op 3 september 1908, huwde met Mathilde Celis, geboren te Reet op 31 juli 1909. Jan overleed te Kontich op 12 oktober 1956 en zijn weduwe te Rumst op 23 maart 2001
4. Melanie Joanna, geboren te Hallaar op 26 juni 1910, overleden te Rumst op 9 maart 1915
5. Maria, geboren te Hallaar op 27 februari 1912, huwde te Rumst met Albert ('Egied') De Vos, geboren te Rumst op 15 oktober 1910, zoon van Jozef Prosper De Vos en Angelina Van der Taelen. Zij verhuisden van Rumst naar Borgerhout
6. Juliaan (Jules), geboren te Hallaar op 2 december 1913. Jules huwde met Gabriëlla Mampaey en overleed te Mechelen op 7 april 1994.

Zij werden bij hun verhuizing van Hallaar naar Rumst vergezeld door hun personeel, 2 knechten en 2 meiden. Dat waren toen:

1. Frans Ferdinand Van Roy, geboren te Hallaar in 1877, die al op 26 oktober 1915 terugkeerde naar Hallaar
2. Amandus Van Hoof, geboren, te Hallaar in 1887, die op 9 mei 1915 terugkeerde naar Hallaar
3. Maria Sidonia Brems, geboren in Hallaar in 1892
4. Julia Antoinetta De Rijck, geboren te Hallaar in 1898, die op 12 mei 1915 (3 dagen na Amandus Van Hoof) terugkeerde naar Hallaar.

Op 26 april 1916 kwam Frans Laeremans, geboren in Heist in 1879, in dienst maar die vertrok weer naar Heist op 30 juli 1917 (3).

Daar namen zij hun intrek in de woning met huisnummer 62 in wijk 2. (4) (5)

Louis was, naar het voorbeeld van zijn vader, landbouwer van beroep.

In Rumst werden nog vier kinderen geboren:

1. Victor (Fik), geboren te Rumst op 9 oktober 1915, gehuwd met Lizette Cornelis.
2. Joanna Melania (Melanie), geboren te Rumst op 30 april 1918. Zij huwde te Rumst met Henri Switsers, geboren te Rumst op 21 november 1914, zoon van Jan Constant en Maria Paulina Switsers. Henri overleed te Reet op 31 augustus 1987. Zijn weduwe Joanna Melania overleed te Reet op 9 januari 1999.
3. Edmond (Mon), geboren te Rumst op 8 april 1920. Hij huwde met Josephine Cuypers, geboren te Duffel op 7 april 1923. Zij overleed te Leuven op 12 februari 1995. Haar weduwnaar overleed te Duffel op 25 november 1998.

4. Gustaaf (Staf) Henderickx, geboren te Rumst op 28 juni 1921. Hij was gehuwd met Mathilde De Vos en overleed te Walem op 29 augustus 1987.

De 9 kinderen Henderickx zijn in Rumst en omgeving getrouwd en daar, tussen Antwerpen en Mechelen, ook blijven wonen. Maar zolang vader Henderickx leefde werden er over en weer bezoeken gebracht aan de familie in Heist en in Rumst. Toen hij al ouder dan 70 was reed Louis nog met de fiets naar de familie in Heist. Zijn fiets werd dan zo zwaar beladen met fruit uit de familiale boomgaard dat hij genoodzaakt was om te voet (27 km) naar Rumst terug te gaan.

Het gezin Henderickx – Thys en hun 9 kinderen (foto uit de periode 1930-1932)

Persoonlijkheid en milieu

Bij hun aankomst in Rumst werd het gezin Henderickx – Thys pachter op de (grote) Slijkenhoeve. Kleindochter Lucienne Henderickx (6) weet uit de familie verhalen dat de vier jongste kinderen Victor, Joanna, Edmond en Gustaaf in de Slijkenhoeve geboren werden. Haar vader Edmond (Mon) vertelde haar dat hij in 1920 in de Slijkenhoeve geboren werd, om precies te zijn achter het kleine venstertje op de bovenste verdieping.

In 1923 nam het gezin Henderickx-Thys zijn intrek in een nieuw gebouwde hoeve, gelegen “achter de schrijnwerkerij van nonkel Jan”. Deze hoeve was gelegen nabij de oude Rijksweg (nu N1 - Antwerpsesteenweg), nabij een bordeel (met op de zijgevel reclame voor het Franse aperitiefmerk Byrrh) en nabij de Bloedkapel.

Het kroostrijke gezin Henderickx – Thys was zonder twijfel een christelijk gezin (7). Men ging elke zondag naar de mis, eerst in de St. Pieterskerk in het centrum en vanaf einde 1930 in de kapel van de Vosberg. De viering van de kerkelijke feestdagen zoals Kerstmis, Pasen en Pinksteren was voor de familie van belang. Ook bij doopsel, huwelijk en begrafenis speelde de

kerkelijke plechtigheid een hoofdrol. En tijdens Wereldoorlog I stond het gezin bekend om zijn liefdadigheid.

De grote Slijkenhoeve vóór de restauratie (Slijkenhoevestraat)

Er was in het interbellum een jaarlijkse 'begankenis' (8) van de 'Bloedkapel' (9). De sleutel van die kapel werd, naar verluidt, bewaard bij de familie Henderickx. De Bloedkapel verviel na de dood van Henderickx en werd uiteindelijk – met akkoord van pastoor Slegers van de parochie Heilige Familie (Rumst-Vosberg) – afgebroken voor de heraanleg van de N1. (10)

Uit eigen ervaring vertelt Lucienne over haar grootvader die ook haar peter was:

- “;Petere’ was een heel slimme mens”
- “hij was een kordate man, recht door zee”
- “Grootvader had een prachtig handschrift, hij schreef gans zijn leven met een echte pen en gebruikte een tinnen inktpot”.
- Louis zat thuis dikwijls met één been onder zijn achterste. Dan glunderde hij als Lucienne hem vroeg: “‘Petere’, laat uw snor nog eens krullen”.

Toen Louis een eind in de 70 was voelde hij zich te oud om alleen te wonen. Hij liet zijn kinderen weten dat hij bij Mon en Josephine aan de Antwerpsesteenweg 79 ging inwonen. Lucienne herinnert zich dat zij met haar grootvader regelmatig naar Mechelen ging. Dan kocht

Louis voor zijn kleindochter in een klein winkeltje aan de Grote Markt als souvenir een klein zilveren lepeltje. Veel indruk op Lucienne maakten de uren dat Louis in haar ouderlijke huis op sterven lag en alle familieleden op bezoek kwamen. Zij ging dan waken bij het sterfbed van haar peter.

In het verenigingsleven

De fanfare St. Cecilia van Waarloos met rechts de voorzitter en daarnaast de chef-muziek Louis Henderickx, en verder 31 muzikanten

Het gezin Henderickx–Thys vestigde zich in Rumst in het voorjaar van 1914. Het verenigingsleven was toen in Rumst, zoals elders in ons land, nog lang niet zo uitgebouwd als na “de grote oorlog”. Toch vermeldt zijn doodsbrief uitdrukkelijk dat Louis in Hallaar medestichter was van de fanfare ‘De Berthoutzonen’. Dat was in februari 1899 toen hij 18 jaar oud was. Louis was er trouwens ook regisseur van de plaatselijke toneelkring. Na de eerste wereldoorlog kwam er in België meer ruimte (d.w.z. tijd en geld) en een juridisch kader voor de ontwikkeling van een gestructureerd verenigingsleven. Een duidelijke aanwijzing daarvoor is de goedkeuring van de wet van 27 juni 1921 op de verenigingen zonder winstogmerk.

Het is overduidelijk dat Louis Henderickx na zijn aankomst in Rumst actief was op vele terreinen. Hij werd bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1921 verkozen tot gemeenteraadslid. Op de gemeenteraad van juni 1921 werd hij verkozen tot eerste schepen. Toen burgemeester Corneel Van Hoesen (11) op 1 maart 1922 overleed werd hij dienstdoende burgemeester van Rumst. Toen schreef hij, op 31 mei 1922, een brief aan het bisdom Antwerpen om de bouw van een kapel en een school op Vosberg-Lazernij te bepleiten.

Lucienne Henderickx bevestigt dat: "hij deed daar veel moeite voor". Verder was Louis in die periode blijkbaar ook betrokken bij het weer in dienst stellen van de (in de oorlog beschadigde of verdwenen) tramverbindingen naar Mechelen en Lier (H. van Hooydonk, o.c., p.17).

Louis Henderickx in groot ornaat, in het uniform van dirigent van de fanfare St. Cecilia te Waarloos (7)

In het verenigingsleven was Louis Henderickx in Rumst stichter en secretaris van de Bond van de Kroostrijke Gezinnen. Als vader van 10 kinderen (waarvan 9 in leven) kwam hem dat wel toe. Al in 1914 werd Louis spelend lid bij de katholieke harmonie Verbroedering. Hij werd er later nog bestuurslid en ondervoorzitter.

De krant Het Volk van 22 juni 1955 schrijft onder de titel LOUIS HENDERICKX ZESTIG JAAR MUZIKANT: "In 1932 vroeg brouwer Maes uit Waarloos hem om de aldaar pas gestichte muziekmaatschappij eens goed op haar pikkelen te zetten. Louis aanvaardde onmiddellijk en werd er op slag niet alleen spelend lid doch tevens onderbestuurder. Hier ook begon hij met het aanleren van notenleer ...In zijn vrije tijd componeert Louis thans al eens een mars ... In 1939 werd hij muziekbestuurder, functie die hij nu nog altijd waarneemt... Zondag werd hij gehuldigd. De harmonie bracht hem een serenade, doch ditmaal hanteerde Louis natuurlijk de maatstok niet. De voorzitter hield een passende rede en bood de jubilaris een prachtige clubzetel aan. Dan kwam de erevoorzitter, de h. Prosper De Voeght, burgemeester, aan de beurt die de feesteling, onder mooie woorden van lof, de medaille van de katholieke

muziekfederatie op de borst spelde, naast de beide andere waarmee hij reeds vereremerkt werd.... De jubilaris dankte ontroerd, en hoopte, met Gods hulp, nog lang in de bres te mogen staan voor de goede zaak."

Louis Henderickx wordt in 1955, bij zijn 75^e verjaardag, gehuldigd in aanwezigheid van alle muzikanten, zijn broers en zussen, en zijn kinderen en kleinkinderen

De fanfare van de familie Henderickx, op de foto voor slagerij Stevens in de Molenstraat, supporterde voor S.K. Rumst (volgens een kort verslag in de krant, met foto uit 1948-1945, gepubliceerd na 1971)

“Als dirigent was hij zeer zuinig met het aangeven van de maat. Hij gebruikte alleen zijn rechterwijsvinger” (H. van Hooydonk, o.c., p. 19). Lucienne Henderickx weet nog dat muzikanten als Eddy De Vos en Jos Avondts muzikles kwamen volgen bij haar opa. De fanfare St. Cecilia speelde concerten, onder meer op de Oktoberfeesten in Wieze en bij de Bloemencorso in Zundert (Nederland).

Zij vertelt daarover ook nog het volgende verhaal dat zowel Louis Henderickx als de tijdsgeest typeert. Tijdens de jaarlijkse processie in Waarloos speelde de fanfare St. Cecilia. Na de processie werd er ‘iets’ gedronken in het brouwershuis (‘Trappekes op’). Als het etenstijd was moest ze daar van haar moeder vader en grootvader gaan roepen met de mededeling dat het middagmaal klaar was. Altijd kreeg ze wel een stuk chocolade maar de mannen naar huis krijgen lukte niet.

Louis Henderickx vormde, samen met zijn 7 muzikale zonen, een eigen familie-fanfare. Die supporterde, volgens een krantenartikel reeds voor 1950 voor de eerste ploeg van voetbalclub S.K. Rumst. Zijn zoon Sus (op de foto 4^e van links, met trommel) was trouwens ‘een B.V.’ (12) die optrad in de cabaretgroep De Lustige Krekels (met Abel Frans en Yvonne Verbeeck) en voor de Vlaamse radio NIR (13).

Ten slotte mag de rol van Louis Henderickx binnen de Boerengilde (14) niet onvermeld blijven. Ter situering: pastoor Jacob-Ferdinand Mellaerts (15) richtte in 1887 in zijn Zuid Kempense parochie Heist-Goor een eerste boerengilde op. Er volgden er nog vele andere, onder meer in Rumst. Drie jaar later, **in 1890**, stichtte hij in Leuven, samen met de katholieke politici Joris Helleputte (16) en Frans Schollaert (17), de Boerenbond. Mellaerts werd de eerste algemeen secretaris en heeft in die vereniging heel veel werk verricht. De Boerenbond was een koepelorganisatie boven een netwerk van parochiale boerengilden en wilde niet alleen de professionele en materiële belangen maar ook de sociale, religieuze en politieke belangen van de leden en hun gezin behartigen. In de oorspronkelijk statuten klinkt dat zo: “De Boerenbond bedoelt zoowel den godsdienstigen, verstandelijken en maatschappelijken toestand zijner leden te bevorderen, alsook hunne stoffelijke belangen waar te nemen om aldus een kristelijken en machtigen boerenstand te bekomen.” (18) De Boerenbond ontwikkelde van meet af aan een uitgebreide dienstverlening voor de boeren en hun gezinnen. Naast professionele bijscholing van leden via tijdschriften (het wekelijkse ledenblad De Boer), lessenreeksen en voordrachten, startte de Boerenbond ook met commerciële activiteiten: een vennootschap voor de aan- en verkoop van o.a. veevoer en meststoffen (later AVEVE), een verzekeringsmaatschappij (later ABB) en een spaar- en leenkas (Middenkredietkas, later CERA). In 1911 werd de Boerinnenbond opgericht en in 1927 de Boeren- en Boerinnenjeugdbond (BJB).

Toen Louis Henderickx in 1914 naar Rumst verhuisde bestonden de Boerengilden al vierentwintig jaar (en in Rumst 20 jaar). In Heist had hij al kennis gemaakt met pastoor Mellaerts en diens Boerengilde. Hij was er zaakvoerder, kassier, medestichter van de spaar- en leengilde en tenslotte nog secretaris van de veeverzekering. Als landbouwer was het dan ook ‘normaal’ dat hij bij aankomst in Rumst aansloot bij de gilde. Hijzelf schrijft daarover in

een verkiezingspamflet dat Achiel Swenden hem in 1921 'in volle boerenvergadering' was komen uitmaken voor socialist.

Ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de gilde in Rumst werd in 2019 een brochure uitgegeven. Samengevat leren we daaruit dat er nagenoeg geen informatie is over de Boerengilde van Rumst voor de periode 1894 – 1921.

Louis Henderickx op zijn land

Pastoor Mellaerts, Boerenbond-oprichter

Na Wereldoorlog I werd de 'vernieuwde' werking door Leuven heropgestart, door de ondertekening van een overeenkomst met de 'Dienst van Toezicht' (tussen de gilde Rumst en Leuven). Voorzitter van de gilde Rumst was August Van Keer. In dat kader werd ook de Aankoopafdeling Rumst opgericht met diezelfde August Van Keer als voorzitter en Louis Henderickx als zaakvoerder. Louis vervulde die functie tot in 1923. (19) Toen was er een dispuut tussen beide mannen dat leidde tot het ontslag van Louis. In 1926 leidde dit tot een nieuwe strijd toen beide mannen kandideerden voor het ambt van schepen. Van Keer won het pleit maar trok zich in 1932 terug uit de gemeentelijke politiek, al bleef hij wel voorzitter van de Boerengilde en lid van de kerkfabriek 'voor de Vosberg'.

Politieke loopbaan (deel 1)

In 1921 woonde Louis Henderickx amper 7 jaar in de gemeente Rumst. Toch nam hij in dat jaar deel aan de gemeenteraadsverkiezingen. De katholieke partij behaalde 1082 stemmen en 7 zetels. De socialistische partij kreeg 712 stemmen en 4 zetels. Er was ook nog een afzonderlijke katholieke lijst met 166 stemmen en een lijst van oud-strijders met slechts 27

stemmen. Beiden haalden geen enkele zetel. Henderickx zelf behaalde op de katholieke lijst 160 stemmen en werd schepen voor onderwijs. Ter vergelijking: de socialistische kopman Van der Taelen noteerde 44 naamstemmen, op de katholieke lijst kreeg lijsttrekker Van Hoesen 118 stemmen en industrieel Achiel Swenden 149 maar hovenier Corneel De Vos was daar stemmenkampioen met 288 stemmen.

Burgemeester Corneel Van Hoesen stierf op 1 maart 1922 en de vraag was wie hem zou opvolgen. Het verslag van de arrondissementscommissaris (20) van 16 maart 1922 zegt daarover: " Il y a lieu de pourvoir au remplacement de Mr. Van Hoesen, bourgmestre, décédé le 1er mars dernier. ... De tous les conseillers, Mr Swenden, industriel, est incontestablement le plus à même de remplir les fonctions de bourgmestre: encore jeune (34 ans), intelligent (sic), instruit, actif, jouissant d'une popularité de bon aloi, habitant le centre de la commune .... Le 1er echevin, Mr Henderickx, Louis, cultivateur, aura peut-être l'ambition de devenir bourgmestre, encore qu'il ne s'en soit pas ouvert jusque maintenant. Mais sa candidature, en présence de celle de Mr. Swenden, ne pourrait être prise en considération. Il n'a eu qu'une instruction primaire; il habite a plus d'une demi-lieu du centre de la commune; il n'a pas le prestige et l'autorité dont jaillit Mr. Swenden et qu'il est désirable de trouver dans le chef du premier magistrat d'une commune. " (21)

Op grond van deze overwegingen wordt Swenden eerste kandidaat en Henderickx tweede kandidaat. Gouverneur van de Werve de Schilde (22) volgt het advies. Achiel Swenden wordt de nieuwe burgemeester zoals blijkt uit een Koninklijk Besluit van 7 april 1922. Louis Henderickx blijft 6 jaar lang eerste schepen.

Voor de gemeenteraadverkiezingen van zondag 10 oktober 1926 werden er 3 lijsten ingediend. In de aanloop naar deze verkiezingen vliegen de pamfletten de kiezers om de oren. Kop van Jut is uittredend burgemeester Achiel Swenden. Die wordt zowel door de socialisten van de BWP als door Lijst N° 2 van Louis Henderickx zwaar onder vuur genomen.

Een pamflet, uitgegeven onder de naam van Victor Jacobs, koster Rumpst, draagt als titel: 'EEN ERNSTIG WOORDJE tot de Kiezers en Kiezeressen. In het pamflet wordt Henderickx verweten het belang van de katholieke partij en het algemeen belang op te offeren aan persoonlijke vetes, en een eerezucht zonder weerga. En verder: "Het argument van het groepje Hendrickx (sic, n.v.d.r.) – Struyf, schijnt in hoofdzaak hierop neer te komen: de kiezers moeten van deze keuze geen gewetenskwestie ... voor wat de twee katholieke lijsten betreft, omdat, zeggen die heeren, het aantal gekozenen toch hetzelfde blijft voor de katholieke partij. Het mag toch ook wel tusschen haakjes eens gezegd worden, dat deze lijst Nr 2, personen aan boord heeft genomen, die zelfs door geen enkel hunner intieme vrienden, maar een oogenblik ernstig worden opgenomen. ..." Tenslotte volgt deze oproep: "Hun programma is het katoholieken democratisch programma, dat recht zal laten wedervaren aan elken mensch, en elken stand in de samenleving, en daarom, is het wachtwoord van alle weldenkende kiezers en kiezeressen van Rumpst, zoo arbeiders als burgers en boeren, toekomstige Zondag **Weg met alle tweedrachtzaaiers, die de socialisten in de hand werken, en als EEN MAN GESTEMD onder nummer 3. Voor welvaart, vrede en vooruitgang.**"

(Ex-) Burgemeester Achiel Swenden op wandel in 't Steenbergske', naar verluidt om de huur te innen in de arbeiderswoningen nabij de (huidige) Steenberghoekstraat

Het antwoord van Lijst nr. 2 laat niet op zich wachten: "... Henderickx heeft enkel gezegd tegen Swenden dat hij maar wilde opkomen met oprechte kristene menschen ... (Swenden) gij behoort (zegt Henderickx) tot die welke mijn recht over 6 jaar hebben miskend. Gij zijt het die kort na de kiezing mij, en mijn college Peeters, in de volle boerenvergadering als socialisten uitmaakte, gij zijt het ook die het ambt van burgemeester wegpikte toen het mij toekwam en alzoo de grootste misnoegdheid onder de boeren hebt teweeggebracht. ... Nr 3 geeft zich uit voor katholiek. Best mogelijk als het maar niet met liberalisme doorweven is. ... Dus burgers, landbouwers en werklieden, wilt ge vermijden dat uwe verdedigers u in de steek laten, ... stemt dan Zondag zonder dralen onder Nr. 2 lijst der onafhankelijken oprechte katholieke vlaamsche demokraten."

Ook de socialistische partij laat zich niet onbetuigd. In een eerste pamflet (gedrukt op rood papier !) lezen we:" Gemeenteraadsverkiezingen van 10 oktober 1926... Zonder medezeggenschap der werklieden, ja zonder poll, is deze klerikale hutsepote samen-gelijmd. Het verraad is voltrokken: de kasteelheer naast den krotbewoner, de slaaf naast den

broodheer, kortom de verdrukten nevens de verdrukker.... 't Gemeente-huis aan de roode jongens ! **Stemt onder Nr 1** Leve de Socialistische Partij !”

En in een tweede flyer wordt melding gemaakt van seksschandalen in de kerk en wordt ook van leer getrokken tegen lijst Nr. 2 in straffe bewoordingen: “Met welk recht begeeft hij (Henderickx) zich bij de arbeiders? Zijn persoonlijke wrok tegenover den heer Achiel Swenden laat ons totaal koud. ...

Wat wilt hij ? Welke is zijn programma ? Wat zijn zijn principes ? Niets van dat alles . ... Kameraden, wie niet met ons is, is tegen ons. Wij doen een laatsten oproep, de mannen moeten hunne vrouwen, dochters en zonen overtuigen. Wij tellen vele vijanden. ... De strijd is hard! De overwinning zal des te schooner zijn!” Het pamflet eindigt met een oproep: “**MEETING, op zaterdag 9 oktober** (1926, n.v.d.r.) (met de handgeschreven toevoeging, ‘om 7 ure’) Spreker: **URBAIN JAMAR**. (23) Leve Nr 1 Leve De arbeiderspartij ! Het kieskomiteit B.W.P.”

De socialisten met lijsttrekker Van der Taelen behalen 872 stemmen en 4 zetels. De katholieke lijst van lijsttrekker Swenden noteert 2.505 stemmen en 5 zetels. Tenslotte waren er 927 stemmen en 2 zetels voor Lijst 3 met kopman Louis Henderickx. De kopmannen behalen respectievelijk 101, 329 (Swenden) en 284 stemmen. Raadslid Jos Van Rompuy, als 4^e (opnieuw) gekozen tot gemeenteraadslid met 15 stemmen, had eerst de voordracht van Louis Henderickx als burgemeester getekend. Maar op 21 december 1926 verklaart hij schriftelijk (wellicht door iemand anders getypt !) dat hij deze handtekening terugtrekt en bovendien dat hij het eens is “om de kandidatuur van den heer Swenden Achiel, huidigen burgemeester voor te stellen en te steunen. Ten bewyze waarvan ik teeken. Rumpst, den 21 December 1926”. In zijn eigen handschrift staat er tenslotte: “Gelezen en goedgekeur (sic) Van Rompuy”

De arrondissementscommissaris stelt vast dat bij het dossier ‘een request’ gevoegd werd van 4 socialisten en 2 afgescheurde katholieken die de heer Henderickx voordragen als burgemeester. Hij stelt dan:” Er zijn evenwel geen ernstige redenen om het mandaat van Mr Swenden niet te hernieuwen.” Ook de gouverneur (24) is lovend over het burgemeesterschap van Swenden: “ De heer Swenden heeft in het uitoefenen van het ambt van burgemeester veel iever en toewyding betoont en naar mijn inzien verdient hy zyn mandaat te zien hernieuwen.” Achiel Swenden wordt opnieuw benoemd als burgemeester (hoewel hij dus geen meerderheid had bij de verkiezingen) en Louis Henderickx wordt geen schepen meer.

Volgens een gezaghebbende bron (25) noemde de partij van Henderickx in Rumst zich christendemocratisch. In de context van toen betekent dit dat men aansluiting zocht bij de Christene Volkspartij, de partij van Adolf en Pieter Daens. Deze partij keurde in 1893 een programma goed. Dat programma voorzag (o.m.) in een verplichte verzekering voor arbeiders, steun aan de landbouw, progressieve belastingen, het recht om vakbonden te vormen en wettelijke erkenning van vakverenigingen, sociale wetgeving met verbod op kinderarbeid, verplicht en kosteloos lager onderwijs, vernederlandsing van het openbare leven in Vlaanderen, voor een vrijwilligersleger (i.p.v. een geloot rekrutenleger), tegen de Congo-politiek van Leopold II en voor het algemeen stemrecht.

In 1929 stort de beurs van Wall Street, New York, in. Dat leidt tot een wereldwijde crisis. De crash werd gevolgd door een bankencrisis en een internationale schuldencrisis. De gemeenteraadsverkiezingen van 1932 weerspiegelen de onrust bij de bevolking. De socialistische partij haalde met 1272 stemmen en 6 gekozenen de meerderheid in de gemeenteraad. De katholieke lijst met kopman Corneel De Vos had nog slechts 839 stemmen en 3 verkozenen. Louis Henderickx haalde met zijn lijst 545 stemmen en 2 zetels.

Van der Taelen verzamelde 93 voorkeurstemmen, De Vos 88 en Henderickx 173. Nijveraer Joseph Cuykens kreeg de meeste voorkeurstemmen, nl. 243. Petrus Van der Taelen (26) werd voorgedragen en benoemd als burgemeester.

Politieke loopbaan (deel 2)

In 1938 haalt de socialistische partij opnieuw 6 zetels en de meerderheid in de raad. Deze partij heeft dan 1515 stemmen en kopman Van der Taelen 170 voorkeurstemmen. Gouverneur Holvoet levert een zeer gunstig oordeel over het bestuur van Van der Taelen af en die wordt dan ook zonder moeilijkheden herbenoemd als burgemeester. Nochtans was er zware oppositie. Er was voor sinds lang weer een verenigde katholieke lijst met Louis Henderickx als lijsttrekker. Deze lijst wist 1503 kiezers te overtuigen, slechts 12 stemmen minder dan de socialistische lijst. Lijsttrekker Henderickx (114 stemmen) verloor veel van zijn pluimen en nijveraer Jozef Cuykens was met 216 stemmen opnieuw 'de beste'.

Wanneer in 1939-1940 de tweede wereldoorlog uitbreekt volgt een moeilijke periode. Op 21 mei 1940, 11 dagen na de Duitse inval in neutraal België, vergadert de gemeenteraad van Rumst onder leiding van dienstdoende voorzitter Modest Heylen. Er zijn 7 gemeenteraadsleden aanwezig en Gustaaf De Winter treedt op als secretaris. Maar de 4 volgende gemeenteraden fungeert burgemeester Van der Taelen weer als voorzitter en Abdon Braeckmans (27) als secretaris. Er worden, gelet op de oorlogstoestand, dringende maatregelen goedgekeurd. De gemeenteraad van 12 oktober 1940 wordt, zonder verduidelijking in het verslag, dan weer geleid door dienstdoende burgemeester Egied Van der Plancke. Er zijn dan 10 raadsleden aanwezig want raadslid Modest Heylen is op 2 oktober 1940 overleden. Jan Verbist, eerste 'reserve' op lijst nr. 1, volgt op en legt de grondwettelijke eed af.

Op de zitting van 23 oktober 1940 zijn er 10 raadsleden, waaronder Petrus Van der Taelen, aanwezig. Schepen Egied Van der Plancke treedt op als dienstdoende burgemeester. Op de volgende zitting, op 8 november 1940, is het schepen Fonteyn die fungeert als dienstdoende burgemeester. Door een voltallige gemeenteraad worden Louis Henderickx en Leo De Lannoy aangesteld als dienstdoende schepenen. Na deze gemeenteraad wonen Petrus Van der Taelen en secretaris Abdon Braeckmans geen enkele gemeenteraad meer bij. Wel beslist de gemeenteraad van 30 januari 1940, onder leiding van dd. voorzitter De Lannoy, om de wedde van de burgemeester te verlagen tot 900 frank per jaar en de wedde van de schepenen te verhogen tot 3000 frank per jaar.

Deze gemeenteraad vergadert dan voor het laatst op 27 februari 1941 met Frans Fonteyn als dd. burgemeester-voorzitter en Henderickx en De Lannoy als dd. schepenen. Omdat de Duitse bezetter de gemeenteraden heeft afgeschafte komen vanaf dan enkel nog het college van burgemeester en schepenen samen om de gemeente te besturen. Het is dit college dat op 10 juli 1941 het ontwerpplan voor de Tuinwijklaan (nu Tuinwijk) en “de nieuwe straat tussen de Tuinwijklaan en de Haardorst” (nu Antoine De Winterstraat) met bijhorend bestek voor een bedrag van 1.1291.000 frank goedkeurde.

Burgemeester Petrus Van Der Taelen

Oorlogsburgemeester Gustaaf De Winter

Op 22 november 1940 werd in het Belgisch Staatsblad een bericht gepubliceerd waaruit blijkt dat burgemeester Van der Taelen “uit zijn ambt ontzet wordt wegens ambtsverlating in mei 1940”. Dit is, zoals blijkt uit wat voorafgaat, manifest onjuist. In een eindeloze procedureslag komen tal van gegadigden op de proppen om burgemeester van Rumst te worden. De Duitse militaire overheid wordt om advies gevraagd en die steunt, na enige aarzeling, de kandidatuur van Gustaaf De Winter. Uiteindelijk wordt in het Belgisch Staatsblad het besluit van 11 maart 1942 van Gérard Romsée (28), secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken gepubliceerd. Dit besluit zegt in artikel 1: “De heer G. De Winter (29) wordt aangeduid om het ambt van burgemeester der gemeente Rumst .. in vervanging van den heer Van der Taelen, P., die uit zijn ambt werd ontzet.” In die tijd, tussen november 1940 en maart 1942, is schepen Frans Fonteyn dienstdoende burgemeester.

Tussen maart 1941 en maart 1942 zijn er geen collegevergaderingen. Op 28 maart 1942 zit Gustaaf De Winter, als nieuw benoemd burgemeester, het college voor in aanwezigheid van schepen Frans Fonteyn. Leo De Lannoy werd, als oudste in de volgorde der raadsleden,

aangeduid als schepen. Frans Spiessens treedt op als gemeentesecretaris. Hier eindigt dus het eerste oorlogsmandaat van Louis Henderickx.

Ook in deze periode overleed, op zaterdag 30 mei 1941, de vrouw van Louis Henderickx, Mathilde Thys. Zij was dan 62 jaar oud.

De Winter blijft oorlogsburgemeester (30) tot 4 september 1944. Hij werd na de oorlog door de Krijgsraad te Antwerpen veroordeeld tot een gevangenisstraf van 4 jaar. (31)

Bij het einde van de oorlog werden de vooroorlogse burgemeesters, zoals Petrus Van der Taelen, opnieuw aangesteld. Hun mandaat werd geacht te zijn doorgelopen tijdens de oorlog. Dat gold ook voor eerste schepen Fonteyn. Voor het vacante mandaat van tweede schepen werd beroep gedaan op het raadslid met de grootste anciënniteit en dat was ... Louis Henderickx. Het tweede "oorlogsmandaat" van Louis Henderickx als schepen begon dus op 28 november 1945 en eindigde op 27 januari 1946.

Politieke loopbaan (deel 3)

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1946 werden er 3 lijsten aan de kiezers voorgelegd. De socialistische partij (32) behaalde een ruime meerderheid met 1616 stemmen en 6 verkozenen. Petrus Van der Taelen verzamelde nu al 143 stemmen. De lijst van de nieuw opgerichte CVP (33) haalde 1471 stemmen en 5 zetels.

De onafhankelijke lijst, met Louis Henderickx als kopman, kreeg slechts 131 stemmen en geen zetels. Burgemeester Van der Taelen werd, zonder enig probleem, opnieuw benoemd tot burgemeester en wel bij Regentsbesluit van 2 januari 1947.

Alle verkozen kandidaten op de CVP-lijst haalden meer voorkeurstemmen dan Van der Taelen (34). Kopman Gustaaf Weymiens kreeg 185 naamstemmen. De tweede op de lijst, Frans De Bruyn, verzamelde 276 voorkeurstemmen maar 'top of the list' was Frans Molkens die vanop de 7^e plaats zelfs 284 stemmen meekreeg.

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 1952 legde burgemeester Van der Taelen op 3 januari 1953 de eed af in handen van de gouverneur. Tijdens de gemeenteraad van 5 januari 1953 legden de volgende 10 raadsleden de eed in handen van de burgemeester: Frans Fonteyn, Egied Van der Plancke, Leo De Lannoy, Gustaaf Weymiens, Frans De Bruyn, F. Molkens, L. Verlinden, P. Hellinx, Marcel Roelants en Frans Bruynseels.

Louis Henderickx was dus niet rechtstreeks verkozen. Maar op 4 mei 1954 overleed Frans Molkens. Louis werd, als eerste plaatsvervanger van lijst nr. 1, opgeroepen om de eed af te leggen als opvolgend gemeenteraadslid. Hij blijft trouw aanwezig op de volgende gemeenteraden tot einde 1958.

De verslaggeving over deze gemeenteraden door gemeentesecretaris Abdon Braeckmans is gortdroog. Behalve de burgemeester wordt nooit vermeld dat een schepen of een gemeenteraadslid aan het woord kwam. Zelfs belangrijke elementen in het persoonlijk leven van de leden van de gemeenteraad bleven, met uitzondering van hun overlijden, onvermeld.

Conclusie

In 1958 eindigt dus de politieke carrière van Louis Henderickx. In zijn loopbaan was hij 6 jaar schepen (1921-1927), 2 keer dienstdoende schepen (1940-1942 en 1945-1946) en in totaal “ongeveer” 30 jaar gemeenteraadslid.

Nadien ging Louis inwonen in het gezin van zijn zoon Mon, schoondochter Josephine en kleindochter Lucienne aan de Antwerpsesteenweg 79 te Rumst. Daar overleed hij enkele jaren later, op woensdag 20 mei 1964 (35). Zijn overlijdensbericht (‘doodsbrief’) vermeldt: ‘Godvruchtig overleden te Rumst ... voorzien van de H.H. Sacramenten der Zieken en de Pauselijke Zegen “In articulo Mortis”’. Er wordt wel vermeld dat hij oud-gemeenteraadslid van Rumst is maar zijn ambt van schepen bleef onvermeld. Verder lezen we dat hij ook nog lid was van ‘verscheidene genootschappen’, en tenslotte dat hij vereerd werd met ‘verscheidene eretekens’.

De plechtige uitvaart vond plaats op zaterdag 23 mei 1964 in de kerk van de H. Familie te Vosberg-Rumst. Op zijn doodsprentje lezen we nog het volgende: “Bij een goed karakter bezat hij een grote werklust. Gewerkt heeft hij, hard en gaarne: diegenen die met hem handelden, getuigen van zijn nauwgezette eerlijkheid. En “Hij was een rechtschapen man, een trouwe vriend, een zorgzame echtgenoot, een goede vader, met hart en ziel gehecht aan al wat aan zijn zorgen was toevertrouwd.”

Louis Henderickx overleefde zowel Wereldoorlog I als Wereldoorlog II. Hij was de stamvader van een groot gezin en een grote familie, was actief in het verenigingsleven in de ruime omgeving en nam deel aan 6 gemeenteraadsverkiezingen. Dit alles is relatief goed gedocumenteerd, zij het dat de verslagen van de gemeenteraad uit die tijd zelden of nooit de

tussenkomst van Louis Henderickx (of een ander gemeenteraadslid) vermelden. Zo weten we over drijfveren en idealen van Louis Henderickx nog maar weinig ....

Eddy Huyghe

Bronnen

- Rijksarchief Antwerpen, archief 'Burgemeesters Rumst' en 'Gemeenteraadsverkiezingen Rumst',
- Burgerlijke Stand, gemeentebestuur Rumst
- 'Verslagen van de gemeenteraad', Archief Gemeente Rumst
- Harry van Hooydonk, 'Parochie Rumst H. Familie Vosberg-Lazernij 1961-2011', Rumst, 2011, p. 17 e.v.
- 'Burgemeesters, secretarissen en gemeenteontvangers van Rumst in de hedendaagse tijd', uitgave Rumesta, 1988
- Paul Van Keer en Harry van Hooydonk, 'Landelijke Gilde Rumst', feestbrochure n.a.v. het 125-jarig bestaan, Rumst, 2019
- Alex Scheirs e.a., J.F. Mellaerts 1845-1925, K. Heemkundige Kring Die Swane, Heist-op-den-Berg, 2011
- Lucienne Henderickx, interview te Rumst op 8 oktober 2021
- Wikipedia, pagina 'Suske Henderickx', geraadpleegd in september 2021
- Wikipedia, pagina 'Oorlogsburgemeesters in België', idem
- Website "Suske Henderickx", geraadpleegd in september 2021
- Rumesta, 'doodsbrief' en 'doodsprentje' van Louis Henderickx
- 'De grote Atlas van Ferraris', oorspr. 1777, uitgave Lannoo, Tielt, 2009
- Info van Werner De Winter, Lucienne Henderickx, August Laureyssens, Harry Van Hooydonk, Leo Vermeulen, Marc Verschueren en Willy Wuyts
- Foto's van Lucienne Henderickx, Harry van Hooydonk, Rumesta, en de gemeente Rumst

Voetnoten

1. In de (handgeschreven) registers van de gemeente Rumst staat duidelijk "Thys" (zonder puntjes). In latere publicaties wordt de naam van mevrouw Henderickx vaak als "Thijs" geschreven.
2. Hallaar is een dorp in de provincie Antwerpen en een deelgemeente van Heist-op-den-Berg; het ligt aan de Grote Nete en telde in 1910 1213 inwoners
3. Informatie van Leo Vermeulen
4. Wijk nr. 2 lag ten westen van de Antwerpsesteenweg en ten zuiden van de Hoge Meentochtstraat (hedendaagse benaming voor deze straten)
5. Na de fusie werd in 1978 tot hernummering overgegaan zodat nummer 62 destijds een volledig ander pand kan aangewezen hebben.

6. Lucienne Henderickx, dochter van Edmond en kleindochter van Louis, geboren te Duffel op 30 juli 1950
7. Hiervoor kan verwezen worden naar de parochieregisters.
8. Een begankenis is een oude benaming voor een processie of een bedevaart.
9. De Bloedkapel was een historisch gebouw, gelegen op het kruispunt van de Rijksweg (nu de Antwerpsesteenweg) en de Slijkenhoefstraat. Op de Atlas van Ferraris uit 1777 kan men duidelijk links van de 'Chaussée d'Anvers' het 'Sleckenhoff' en de 'Chapelle Heylig Bloet' onderscheiden. Op dat ogenblik is er deze omgeving nog geen sprake van andere gebouwen.

10. Info van Harry van Hooydonk
11. Corneel van Hoesen was burgemeester van Rumst van 1919 tot 1922.
12. Zie website-pagina van 'Suske Henderickx'
13. Het Nationaal Instituut voor de Radio-Omroep (NIR) was een Belgische radio-omroep naar BBC-model, die bestond van 1930 tot 1960. De uitzendingen gebeurden vanuit het Flageygebouw. De rol van het NIR werd na 1960 overgenomen, eerst door de BRT en later door de VRT.
14. Bij een herstructurering binnen de Boerenbond werden de 'Boerengilden' in 1974 'Landelijke Gilde'
15. Jacob-Ferdinand Mellaerts (Binkom, 18 november 1845 – Binkom, 30 januari 1925) was een rooms-katholiek priester en medestichter van de Belgische Boerenbond. Hij werd er afgevaardigde bestuurder en van 1890 tot 1902 ook algemeen secretaris en proost. In 1902 werd hij plots vervangen, zowel als pastoor als in de Boerenbond.

16. Georgius Augustinus (Joris) Helleputte (Gent, 31 augustus 1852 – Leuven, 22 februari 1925) was ingenieur, architect, hoogleraar, volksvertegenwoordiger en minister voor de Katholieke Partij. Hij was uitgesproken katholiek en Vlaamsgezind, en in 1890 een van de stichters en de eerste voorzitter (1890-1925) van de Belgische Boerenbond
17. François Victor Marie Ghislain (Frans) Schollaert (Witsele, 19 augustus 1851 – Sainte-Adresse 29 juni 1917) was jurist en een katholiek politicus. Hij was onder meer eerste minister en voorzitter van de Kamer.
18. Belgische Boerenbond, Grondkeure, 1890, art. 3.
19. Info van Harry van Hooydonk. Zie ook Paul van Keer en Harry van Hooydonk, o.c.
20. De handtekening van de arrondissementscommissaris is onleesbaar.
21. Eigen (vrije) vertaling: “Het is nodig om te voorzien in de vervanging van de heer Van Hoesen, burgemeester, overleden op 1 maart II. ... Van alle leden van de raad is de heer Swenden ontegensprekelijk de beste om de functies van burgemeester te vervullen: hij is nog jong (34 jaar), verstandig, geleerd, actief, geniet van een gezonde populariteit, woont in het centrum van de gemeente ... De eerste schepen, de heer Henderickx, Louis, landbouwer, heeft misschien wel de ambitie om burgemeester te worden, zij het dat hij zich daarover nog niet heeft uitgesproken. Maar zijn kandidatuur kan, gelet op de kandidatuur van de heer Swenden, niet in aanmerking worden genomen. Hij heeft slechts lager onderwijs genoten, hij woont meer dan een halve mijl van het centrum van de gemeente; hij heeft niet het prestige en de autoriteit die de heer Swenden geniet en die gewenst wordt in hoofde van de eerste magistraat van een gemeente.”
22. In 1921 was baron Gaston van de Werve de Schilde (1867-1923) gouverneur van de provincie Antwerpen; hij was gouverneur van 1912 tot 1923. Voordien was hij lid van de katholieke partij.
23. Gaspard Urbain Jamar (Onze-Lieve-Vrouw-Tielt, 10 juli 1876 – Borgerhout 20 januari 1940) was onderwijzer, redacteur en politicus voor de BWP. Hij was ook volksvertegenwoordiger van 1919 tot 1920 en van 1929 tot 1940.
24. In 1926 was baron Georges Holvoet (1874-1967) gouverneur van de provincie Antwerpen; hij was gouverneur van 1923 tot 1945. Voordien was hij lid van de Katholieke Unie.
25. De vroegere burgemeester Francis Van den Eede (1934-1998) verdiepte zich graag in de lokale geschiedenis van Rumst. Op zijn gezag wordt de lijst van Henderickx hier als Daensistisch of christendemocratisch bestempeld
26. Petrus Van der Taelen (1893-1962) was burgemeester van Rumst van 1933 tot 1962
27. Abdon Braeckmans (Rumst, 16 juli 1881 - Rumst, 12 januari 1951) was gemeentesecretaris te Rumst van 1 januari 1904 tot 1 september 1946. Tijdens Wereldoorlog II werd hij van 1 juli 1942 tot bij de bevrijding op 4 september 1944 in disponibiteit gesteld (wegens ‘ouder dan 60 jaar’)
28. Gérard Romsée (1901-1975), was tijdens WO II (1941-1944) secretaris-generaal van het ministerie van Binnenlandse Zaken . Na WO II werd hij wegens collaboratie

veroordeeld tot de doodstraf, omgezet in levenslange opsluiting. In 1948 werd de straf teruggebracht tot 20 jaar gevangenisstraf en een boete van 10 miljoen Belgische frank. In 1948 werd hij vervroegd vrijgelaten en in 1966 kreeg hij eerherstel.

29. Gustaaf De Winter (1904-1993) was oorlogsburgemeester van Rumst van 1942 tot 1944.
30. Wikipedia, 'oorlogsburgemeesters in België', "De Belgische regering in Londen had in mei 1944 besluitwetten uitgevaardigd waarbij alle beslissingen van de secretarissen-generaal en van hun ondergeschikte besturen gewoon werden vernietigd. Hierbij bevonden zich de benoemingen van oorlogsburgemeesters. Hun benoeming werd als onbestaande beschouwd en gaf alvast geen recht op pensioen of andere tegemoetkomingen. Ze werden evenmin opgenomen in de lijst van burgemeesters van hun gemeente en de bestuursperiode van hun afgezette voorganger behelsde zonder meer ook de oorlogsjaren.
31. Info van Werner De Winter, zoon van Gustaaf De Winter. Deze stelde ons o.m. een krantenartikel ter beschikking (zonder bronvermelding, zonder datum) waarin deze veroordeling wordt toegelicht. Bij navraag bleek dat het parket van de Procureur des Konings te Antwerpen (zonder dossiernummer) geen dossier i.v.m. het burgemeesterschap van G. De Winter kon terugvinden.
32. De socialistische partij hanteerde achtereenvolgens volgende benamingen: BWP (1885-1940), BSP (1944-1978), SP (1978/1980-2001), sp.a (2001-2021), Vooruit (2021 - ...)
33. De Christelijke Volkspartij (CVP) werd opgericht op een congres in 1945. De nieuwe partij is de opvolger van de vooroorlogse Katholieke Partij. Zij steunt op individueel lidmaatschap en (theoretisch) niet (meer) op 'de standen' (de organisaties van werknemers, boeren, handelaars en ondernemers). Ze veranderde in 2001 haar naam in CD&V.
34. Augustijn Buelens, gewezen gemeenteraadslid voor de BSP / SP /sp.a, legt er de nadruk op dat in de 20^e eeuw aan het aantal voorkeurstemmen voor de socialistische kandidaten weinig belang werd gehecht. Het totaal aantal stemmen voor de lijst bepaalde hoe in socialistische kringen de verkiezingen werden beoordeeld.
35. Doodsbrief van Louis Henderickx, collectie Rumesta